

2017. aasta põhikooli prantsuse keele lõpueksamist

Anu Lutsepp
prantsuse keele peaspetsialist

1. Prantsuse keele põhikooli lõpueksami eesmärgid

Alus: Haridus- ja teadusministri määrus nr 54 § 9; vastu võetud 15.12.2015.

Põhikooli lõpueksamiga hinnatakse riiklikes õppekavades või õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga määratletud üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist, õppeainete õppe- ja kasvatuseesmärkide saavutatust ning kooliastme õpitulemuste omandatust eksamiainetes eesmärgiga:

- 1) saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- 2) suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 3) teha otsus põhikooli lõpetamise kohta.

Põhikooli riiklik õppekava näeb ette, et A-võõrkeelena õpitud keeles ehk käesoleval juhul prantsuse keeles heale tasemele jõudnud 9. klassi lõpetaja oskab seda keelt Euroopa Nõukogu keeleoskustasemel B1.1. Seega lähtutakse prantsuse keele põhikooli lõpueksami koostamisel nii õppekavast kui Euroopa keeleõppe raamdokumendist ning eksam vastab ligilähedaselt Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme B1 kirjeldusele.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksam kontrollib prantsuse keele kirjutamis-, kuulamis-, lugemis- ja rääkimisoskust. Kolmest osast koosnev kirjalik eksam kestab 135 minutit. Suuline osa toimub eraldi, kas samal või järgmisel päeval, ja kestab 15 minutit.

Eksami eest võib saada maksimaalselt **100 punkti**, punktid jagunevad eksamiosade vahel järgnevalt:

- kuulamine – 25 punkti;
- lugemine – 30 punkti;
- kirjutamine – 25 punkti;
- suuline osa – 20 punkti.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksamil osales 2017. aastal neli õpilast neljast erinevast koolist: Ehte Humanitaargümnaasium, Gustav Adolfi Gümnaasium, Tallinna Prantsuse Lütseum ja Vanalinna Hariduskolleeegium. Prantsuse keele põhikooli lõpueksamil osales üks poiss ja kolm tüdrukut. Eksami keskmiseks punktisummaks kujunes **85,3 punkti**, madalaim punktisumma oli **82** ja kõrgeim **89** punkti.

Tabel 1. Prantsuse keele lõpueksamite tulemuste võrdlus 2013–2017

	Õpilaste hulk	Keskmine sooritus (%)	Kõrgeim sooritus (%)	Madalaim sooritus (%)	Keskmine eksamihinne	Keskmine aastahinne
2013	7	74,7	99	40	3,7	4,5
2014	6	82,5	91	58	4,2	4,8
2015	9	84,5	96	62	4,3	4,8
2016	11	87	99	71	4,45	4,78
2017	4	85.3	89	82	4	5

2017. aastal valis prantsuse keele põhikooli lõpueksami viimase viie aasta võrdluses kõige vähem õpilasi ning seetõttu mõjutas iga õpilase tulemus ka otseselt keskmisi näitajaid, mistõttu ei saa nende numbrite põhjal teha konkreetseid järeldusi ei eksamitöö raskuse ega prantsuse keele õpetamise taseme kohta Eesti koolides üldiselt.

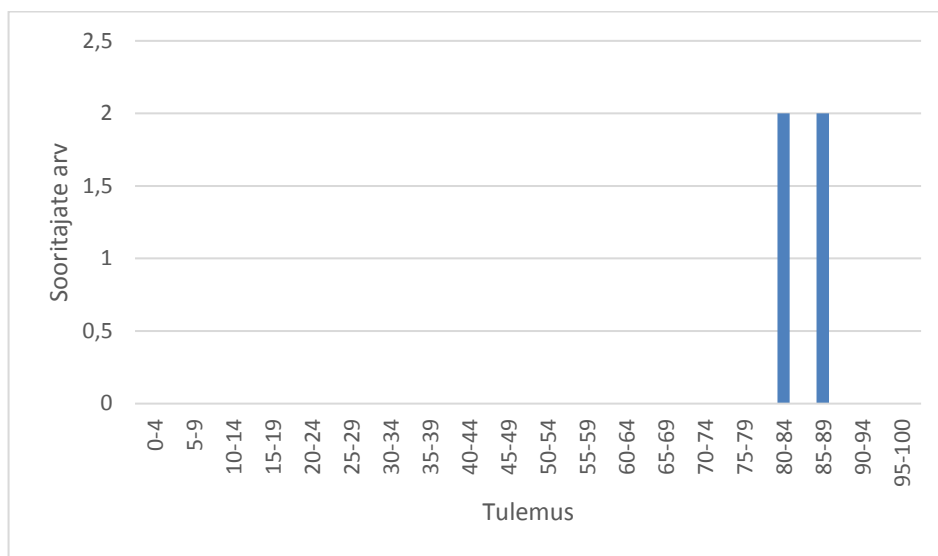
Hoolimata sellest, et 2017. aasta parim sooritus jäi viimase viie aasta madalaimaks (89%), olid nelja eksaminandi eksamitulemused eelmiste aastatega võrreldes siiski keskmise soorituse poolest küllaltki kõrged (madalaim sooritus viimase viie aasta kõrgeim (82%)). Võib niisiis väita, et 2017. aastal valisid eksami hea keeleoskusega õpilased, mis on põhikooli lõpueksami valikuid arvestades ka ootuspärane.

Õpilaste eksamihindel on viie aasta läbilõikes tendents olla koolihindest madalam. Aasta- ja eksamihinde mittevastavusele hinnangu andmisel tuleb jätkuvalt arvestada järgmisi tegureid:

- kooliti on tundide hulk läbi kolme kooliastme erinev;
- kooliti erineb õpilaskontingent;

- läbi aastate eksamil osalenud õpilased on õppinud prantsuse keelt nii A- kui B-võõrkeelena.

2017. aasta eksamil said prantsuse keele põhikooli lõpueksamil kõik neli õpilast hindeks „nelja“, samas kui nende kõigi aastahindeks oli „5“. Tütarlaste tulemused ei erinenud oluliselt ainsa meessoost sooritaja tulemusest. Eksami- ja koolihinde vahe oli 2017. aastal niisiis 1 pall, ent vaid nelja osaleja tulemuste põhjal ei ole mõistagi võimalik väita, nagu oleks õpetajad oma õpilaste oskusi üle hinnanud või eksam liialt keerukaks osutunud.

Joonis 1. 2017. aasta prantsuse keele lõpueksami tulemuste jaotus

Joonis 1. põhjal võib öelda, et 2017. aastal said 100% osalenutest (kõik 4 õpilast) tulemuse 80-89 punkti ehk sooritasid eksami hästi (hindele „4“).

Tabel 2. 2017. aasta lõpueksami tulemused osaoskuste kaupa

	Keskmine tulemus punktides/ Võimalik maksimumtulemus	Keskmine lahendatus (%)	Miimum-tulemus punktides	Maksimum-tulemus punktides
Kuulamine	18,8/25	75%	17	20
Lugemine	25/30	83%	23	27
Kirjutamine	23/25	92%	21	25
Suuline osa	18,5/20	93%	16	20

Tulemusi osaoskuste lõikes vaadates on näha, et subjektiivselt hinnatavate osaoskuste (kirjutamine, rääkimine) keskmised tulemused olid u. 10% kõrgemad kui teistes osaoskustes.

2017. aastal salvestati teist korda kõigi eksaminandide suulise osa tulemused. Läbikuulatud salvestiste põhjal võib öelda, et suulise osa ülesandeid hindasid õpetajad küllaltki objektiivselt. Sarnaselt 2016. aastale tuleb aga tehnilise poole pealt mõningatele salvestistele ette heita halba helikvaliteeti. Salvestusseade peaks eksami ajal asetsema eksaminandi ja õpetaja juures laual ning enne suulise eksami algust tuleks kindlasti teha ka testisalvestusi.

Ka retseptiivsete osaoskuste (kuulamine, lugemine) tulemused olid 2017. aastal küllaltki kõrged, vastavalt 75% ja 83%. Raskeimaks eksamiosaks osutus traditsiooniliselt kuulamine, kuid kergematest ja raskematest osaoskustest või ülesannetest rääkimine üleüldiselt on konkreetse eksami puhul eelpool mainitud äärmiselt väikese osalejate arvu tõttu väga tinglik.

Eksamitulemused osaoskuste ja ülesannete kaupa

I osa. Kuulamine

Kuulamisosa ülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Mõistab endale tuttaval teemal kõike olulist* ja EN keeletaseme B1 üldise kuulamisoskuse kirjeldust *Saab kuuldust aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse üldlevinud teemadel (nt uudistes, spordireportaažides, intervjuudes, ettekannetes, loengutes) ning kõne on selge ja üldkeelne*.

Kuulamisosa keskmine lahendus 2017. aasta prantsuse keele lõpueksamil oli 75%.

Tabel 3. Kuulamisülesanded. 2017. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1	6	5,3	88	4	6
Ülesanne 2	7	4,8	68	4	6
Ülesanne 3	7	4,8	68	4	5
Ülesanne 4	5	4,0	80	3	5

Kuulamisosa 1. ülesanne oli traditsiooniline pildivalikvastustega ülesanne. 2017. aastal olid selles ülesandes tekstitüübiks peamiselt mitteametlikud (sõprade/tuttavate vahelised) lühidialoogid, kus vastused eeldasid nii teksti peamise mõtte mõistmist kui ka detailset arusaamist. Samuti tuli mõista lühikest ilmateadet ning aru saada telefonitsi mitteametlikus vormis monoloogina antud juhustest. Ülesandega saadi tervikuna hästi hakkama, ei saa esile tuua suuri raskusi valmistanud küsimusi. 3., 4., 5. ja 6. küsimusele andsid õige vastuse kõik eksaminandid. Enim eksiti vastamisel 1. küsimusele (õigesti vastas neljast eksaminandist üks), mis nõudis teksti veidi detailsemat mõistmist (*arroser les plantes*).

Ka kuulamisosa 2. ülesanne oli valikvastustega ülesanne, kus õpilased pidid kuulama intervjuud ühe ametiala esindajaga ning valima küsimuste puhul kolme vastusevariandi seast sobiva. Küsimused olid suunatud tekstilõikude peamise mõtte mõistmisele, aga ka detailidest ja rääkija suhtumisest arusaamisele. Ka selle ülesandega saadi hästi hakkama, 10. ja 12. küsimusele andsid õige vastuse kõik eksaminandid. Raskeimaks osutusid 11. ja 13. küsimus (õigeid vastuseid 25% ehk vaid üks), millele vastamiseks tuli aru saada kaudselt esitatud infost.

Kuulamisosa 3. ülesanne oli avatud vastustega ülesanne, kus teemaks oli töö lapsehoidjana välismaal. Tekst esitati reportaažina, kus oli üks jutustajahääl, intervjuueerija ja intervjuueeritav. Tegemist oli originaalsalvestise alusel adapteeritud ja uuesti sisse loetud ümbertöötlusega. Küsimused jälgisid teksti kulgu ja nõudsid konkreetseid paarisõnalisi vastuseid. Küsimusi, millele oleksid õigesti või valesti vastanud kõik eksaminandid, antud ülesandes polnud. Enim raskusi valmistasid aga küsimused 14., 15., 17., 18. ja 19., kus vastusega eksis neljast eksaminandist 3.

Kuulamisosa 4. ülesanne oli sobitusülesanne. Eksaminandid pidid sobitama monoloogina esitatud tekstid väidetega. Ülesande teemaks oli meedia tarbimine. Prantsuse noored rääkisid oma raadio kuulamise harjumustest ja kanalitest, mille abil nad endid maailmas toimuvaga kursis hoiavad. Küsimustele vastamine nõudis arvamuste üldist mõistmist ning nende kohta lihtsate järelduste tegemist. 25. küsimusele olid õigesti vastanud kõik eksaminandid. Mõningaid raskusi valmistasid küsimused 21. ja 23.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2017. aastal eksami teinud õpilased sooritasid kuulamisosa küllaltki edukalt, ehkki 2. ja 3. ülesanne valmistasid siiski suuremat raskust.

II osa. Lugemine

Lugemisülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Mõistab endale tuttavalt teemal kõike olulist* ning EN B1 üldise lugemisoskuse taseme kirjeldust *Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi selge arutluskäiguga tekste erinevatel teemadel (nt noortele mõeldud meediatekstid, mugandatud ilukirjandustekstid)*. Suudab leida vajalikku infot pikemast arutlevast laadi tekstist. Kogub teemakohast infot mitmest tekstist.

Lugemisosa keskmine lahendatus 2017. aasta lõpueksamil oli 83%.

Tabel 4. Lugemisülesanded. 2017. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1	6	5,8	96	5	6
Ülesanne 2	7	5	71	3	7
Ülesanne 3	10	7,5	75	7	8
Ülesanne 4	7	6,8	96	6	7

Lugemisosa 1. ülesandeks oli valikvastustega ülesanne, kus eksaminandid pidid valima kolme vastusevariandi vahel. Ülesande alustekstiks oli artikkel nutiseadmete poolt põhjustatud unehäiretest ja nendega kaasnevatest riskidest. Küsimused eeldasid teksti detailset mõistmist ja tekstilõikude üldisest mõttest arusaamist. Eksaminandid lahendasid ülesande väga hästi, viiele küsimusele (26, 27, 28, 29 ja 30) andsid kõik õige vastuse.

Lugemisosa 2. ülesanne oli pangaga lünkülesanne, kus eksaminandid pidid taastama tervikteksti, asetades puuduvad laused õigesse lünka. Teemaks oli ühe prantsuse tüdruku töökogemus toidupoes. Küsimused eeldasid nii tekstisiseste seoste mõistmist kui terviktekstist ja detailidest arusaamist. Ülesanne lahendati tervikuna hästi, kahele küsimusele (32 ja 34) vastasid õigesti kõik eksaminandid. Ilma ühegi õige vastuseta küsimusi ei olnud.

Lugemisosa 3. ülesanne oli valikvastustega ülesanne, mis kontrollis eksaminandide teadmisi grammatiliste vormide ja sõnavara osas. Tekstiks oli toiduainete säästva tarbimise teemaline artikkel. Nelja eksaminandi jaoks valmistas suurimaid raskusi küsimus 40. Küsimustele 41, 42, 43, 44 ja 45 vastasid õigesti kõik neli osalejat.

Lugemisosa 4. ülesanne oli sobitusülesanne, milles tekstilõikudele tuli etteantud variantidest valida sisuliselt sobivad pealkirjad. Teemaks oli mobiiltelefoni kasutamine fotoaparaadina. Ülesanne nõudis tekstilõikude üldise mõtte mõistmist ja valikulisest infost arusaamist ning osutus üheks kahest kõige kergemast retseptiivseid osaoskusi mõõtvast ülesandest (lahendatus 96%).

Kokkuvõtteks võib öelda, et 2017. aastal eksami teinud neli õpilast sooritasid lugemisosa küllaltki hästi, ent keskmine sooritus ülesannete lõikes oli kõikuv (71%-96%).

III osa. Kirjutamine

Kirjutamisosa ülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärki ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane; oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel teemadel ja EN keele taseme B1 üldise kirjutamisoskuse kirjeldust Oskab koostada eri allikatest pärineva info põhjal kokkuvõtte (nt lühiülevaade sündmustest, isikutest). Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust. Oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi.*

Kirjutamisosa keskmine lahendatus 2017. aasta lõpueksamil oli 92%.

Tabel 5. Kirjutamisülesanded. 2017. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1	9	8,5	94	8	9
Ülesanne 2	16	14,5	91	13	16

Kirjutamisosa koosneb kahest ülesandest, mida õpetajad hindavad skaala alusel. Esimese ülesande eest on võimalik saada kuni 9 ja teise eest kuni 16 punkti.

Esimeses ülesandes pidi eksaminand kirjutama ühe reisibüroo Facebooki lehele kommentaari, et osaleda nende poolt välja kuulutatud konkursil. Õpilasel tuli osalemiseks selgitada, miks on tema meelest reisimine oluline, põhjendada, miks peaks just tema võitma peaaühinna ning kuhu ta võidu korral reisida sooviks ja miks. Vastuse pikkus oli umbes 70 sõna.

Ülesande puhul hinnati kolme aspekti: ülesande täitmist, sõnavara ja grammatikat. Iga aspekti eest võis saada kuni kolm punkti. Ülesande lahendatus näitab, et kõik neli eksaminandi said sellega hästi hakkama. Kõik sisupunktid olid ilusti lahti kirjutatud, sõnavara oli asjakohane ja tekst enamjaolt grammatiliselt korrektne. Peamiselt oli probleeme tingiva kõneviisi oleviku *mina*-vormiga, mille asemel oli kasutatud lihttulevikku (*Je devrai... VS Je devrais... ; Je voudrai... VS Je voudrais...*). Samuti esines väiksemaid vigu seoses nimi- ja omadussõna ühildumise ning sõnade järjekorraga (*des différents cultures VS des cultures différentes*).

2. ülesandes pidi eksaminand kirjutama kooli ajalehe prantsuskeelse erinumbri tarbeks artikli oma koolielust. Ta pidi kirjeldama, mis talle koolis meeldib / ei meeldi ja oma arvamust põhjendada, jutustama möödunud kooliaasta ühest meeldejäävamast üritusest, ning tutvustama oma plaane seoses järgneva õppeaastaga. Teksti pikkuseks oli umbes 120 sõna.

Ülesande juures hinnati nelja aspekti: ülesande täitmine ja sisu; teksti ülesehitus ja sidusus; sõnavara; grammatika. Iga aspekti eest võis saada kuni neli punkti. Kõigil neljal kandidaadil olid siin omad tugevused/nõrkused ning mingit läbivat joont on raske välja tuua. Sooritusprotsenti silmas pidades võib aga öelda, et teema oli eksaminandidele jõukohane. Sisupunktid olid üldiselt hästi avatud, tekstid olid ladusa keelekasutusega ja teemakohase sõnavaraga. Kõige napimalt kirjutati lahti punkt, mis nägi ette oma arvamuse põhjendamist. Õigekirja poole pealt torkas silma diakriitiliste märkide vähene või vigane kasutamine. Õpitud keelekonstruktsioonidest kasutati lisaks oleviku ja mineviku ajavormidele asjakohaselt ka tulevikku ja tingivat kõneviisi.

IV osa. Suuline osa

Suulise osa ülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja*

eesmärgi ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane ja EN keeletaseme B1 üldise suulise suhtlemisoskuse kirjeldust Oskab edasi anda raamatu, filmi, etenduse jms sisu ning kirjeldada oma muljeid. Tuleb enamasti toime vähem tüüpilistes suhtlusolukordades. Kasutab põhisõnavara ja sagedamini esinevaid väljendeid õigesti; keerukamate lausestruktuuride kasutamisel tuleb ette vigu. Väljendab ennast üsna vabalt, vajaduse korral küsib abi. Hääldus on selge, intonatsiooni- ja rõhuvead ei häiri suhtlust.

Tabel 6. Suuline osa. 2017. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1 ja 2	20	18,5	93%	16	20

Põhikooli lõpueksami suuline osa koosneb kahest ülesandest. Hindamisskaala järgi saab mõlema eest kokku 20 punkti, ülesandeid hinnatakse koos. Esimene ülesanne on suuline esitlus, mille juures õpilane räägib valitud fotodest ja vastab seejärel küsimustele; teine ülesanne on prantsuskeelsel lähtetekstil põhinev rollimäng. Tabelis 6 on mõlema ülesande koondtulemused.

Ülesannete teemadeks 2017. aastal olid lugemisharjumused, reisimine, traditsioonid ja tavad, tervis, perekond ja vaba aeg. Rollimängud olid võimalusel nende teemadega seotud.

Suulise osa juures hinnati viit aspekti: ülesande täitmine; suhtlus; sõnavara; grammatika; hääldus ja kõne soravus. Iga aspekti eest võis saada kuni neli punkti. Kolm eksaminandi neljast said maksimumtulemuse peaaegu kõigis aspektides. Kuna neljast koolist kahel tekkis suulise eksami helifaili salvestamisega probleeme, ei ole kahjuks võimalik kommenteerida hindamistulemuste objektiivsust.

KOKKUVÕTE

2017. aastal olid kõigi nelja prantsuse keele põhikooli lõpueksamil osalenu tulemused head, mis kinnitab jätkuvalt, et eksami valivad pigem hea või väga hea

keeleoskusega õpilased. Eksam tervikuna oli õpilastele võimetekohane ning teemad loodetavasti noortele huvipakkuvad. Suurimaks erinevuseks viimase viie aasta võrdluses oli väga väike osalejate arv, mille üheks põhjuseks võib olla võimalus kohalikul tasandil arendatava põhikooli lõpueksami asemel sooritada rahvusvaheliselt tunnustatud DELF *scolaire* B1-taseme eksam (9. klassi õpilastest sooritas 2017. DELF *scolaire* B1-eksamit kokku 22 õpilast Tallinna, Tartu ja Pärnu koolidest). Ehkki DELF eksamiga ei ole võimalik põhikooli valikeksamit asendada, mõjutab eksamivalikut võimalus saada eluaegse kehtivusega ning ka mujal maailmas tunnustatud diplom.